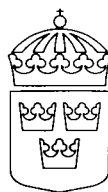

Regeringens proposition

1987/88:161

om överföring av verksamheten vid statens giftinformationscentral till Apoteksbolaget AB

Prop.
1987/88:161

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 mars 1988 för de åtgärder och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

G. Sigurdson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas ett avtal mellan staten och Apoteksbolaget AB om att bolaget fr.o.m. den 1 juli 1988 övertar huvudmannansvaret för den giftinformation, som lämnas från statens giftinformationscentral (GIC). Därmed upphör GIC som statlig myndighet. Personalen erbjuds anställning hos bolaget.

Regeringen har godkänt avtalet.

I propositionen föreslås vissa ändringar i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. samt i sekretesslagen (1980:100). Ändringarna innebär att personalen inom den av Apoteksbolaget AB övertagna särskilda giftinformationsverksamheten hänförs till hälso- och sjukvårdspersonalen och att den skall – på motsvarande sätt som nu vid GIC – ha lagstadgad tystnadsplikt när det gäller dels enskildas hälsotillstånd och personliga förhållanden, dels uppgifter från industrin och handeln om beståndsdelar m.m. i olika varor.

Lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.

dels att 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 6 b §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Med hälso- och sjukvårdspersonal avses i denna lag

1. personal vid sjukhus eller andra inrättningar för vård av patienter som drivs av det allmänna eller av enskilda med bidrag från det allmänna eller efter särskilt tillstånd,

2. den som i annat fall i egenskap av legitimerad yrkesutövare meddelar vård åt patienter eller tillhör personal som biträder en sådan yrkesutövare i vården,

3. personal inom sådan detaljhandel med läkemedel för vilken gäller särskilda föreskrifter,

3. personal inom sådan detaljhandel med läkemedel för vilken gäller särskilda föreskrifter *och personal inom den särskilda giftinformationsverksamhet som bedrivs av Apoteksbolaget Aktiebolag.*

4. andra grupper av yrkesutövare inom hälso- och sjukvården som skall omfattas av lagen enligt föreskrift av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av socialstyrelsen.

Vid tillämpningen av första stycket 2. jämställs med legitimerad yrkesutövare den som enligt särskild föreskrift har motsvarande behörighet.

6 b §

Den som tillhör eller har tillhört hälso- och sjukvårdspersonalen får inte obehörigen röja eller utnyttja sådana uppgifter om en viss varas tillverkning eller innehåll, som han har fått kännedom om i verksamheten och som har lämnats dit för att användas som upplysning om eller underlag för behandling eller annan liknande åtgärd.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*16 kap.
1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2 samt 5 § 1 och 2 samma förordning. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 3 tryckfrihetsförordningen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

8. 6 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.

8. 6. 6 a och 6 b §§ lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

¹ Lagen omtryckt 1988:9.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén

Föredragandé: statsrådet Sigurdson

Proposition om överföring av verksamheten vid statens giftinformationscentral till Apoteksbolaget AB

1 Inledning

Statens giftinformationscentral (GIC) svarar för information i akuta förgiftningssituationer till allmänheten och till sjukvårdsinrättningar. Upplysningarna lämnas på grundval av insamlad och bearbetad information om ämnens giftiga egenskaper. I informationsunderlaget ingår innehållsdeklarationer för kemiska produkter och uppgifter från patientjournaler m.m. Industrin och handeln tillställer nämligen GIC frivilligt konfidentiell produktinformation och sjukvårdande instanser förser GIC:s läkare med patientdata. GIC betjänar hela landet. De flesta förfrågningarna kommer från allmänheten. Här fullgör GIC en viktig upplysningsverksamhet, som i många fall avlastar hälso- och sjukvården onödiga besök. Samtidigt kan allvarliga förgiftningsfall genom GIC:s rådgivning komma snabbt under behandling. Härigenom kan bl.a. olika komplikationer förhindras genom en tidigt insatt medicinsk behandling. Verksamhetens tyngdpunkt ligger i besvarandet av kvalificerade medicinska frågeställningar från läkare. GIC deltar också i förebyggande arbete, undervisning och forskning.

Socialstyrelsen är chefsmyndighet för GIC. Centralen förestås av en överläkare.

GIC:s arbetsuppgifter och organisation framgår av förordningen (1982:442) med instruktion för statens giftinformationscentral.

GIC disponerar lokaler på Karolinska sjukhusets område.

Statskontoret har redovisat resultatet av en organisationsöversyn med anledning av regeringens uppdrag åt statskontoret att i samråd med socialstyrelsen se över GIC:s organisation (Statskontorets rapport 1983:54). Statskontoret har framhållit att den dominerande delen av GIC:s verksamhet är en del av samhällets hälso- och sjukvårdssystem.

Regeringen har genom beslut den 17 december 1987 uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att utreda de organisatoriska förutsättningarna och utarbeta förslag till avtal med Apoteksbolaget AB i fråga om ett överförande till bolaget den 1 juli 1988 av verksamheten vid GIC.

Vid min anmälan i budgetpropositionen 1988 (prop. 1987/88:100 bil. 7) av förslagsanslaget E 7. Statens giftinformationscentral anförde jag att utsikterna var goda att bolaget skulle kunna överta GIC:s verksamhet den 1 juli 1988. Statens utgifter under anslaget skulle därigenom upphöra. Med hänsyn till att oförutsedda övergångskostnader kunde inträffa ansåg jag det emellertid vara ändamålsenligt att förslagsanslaget bibehölls under budgetåret 1988/89 genom att ett formellt belopp av 1 000 kr. togs upp.

Jag anmälde att jag avsåg att föreslå regeringen att återkomma till riksdagen under våren 1988 i frågan om giftinformationsverksamheten. Jag vill nu behandla denna fråga.

2 Avtalet om GIC

Statens förhandlingsnämnd har med skrivelse den 8 mars 1988 överlämnat avtal mellan staten och Apoteksbolaget AB om ändrat huvudmannskap för GIC. Avtalet innebär att bolaget den 1 juli 1988 övertar huvudmannskapet för GIC. Efter övertagandet skall bolaget svara för att giftinformationscentralen bedriver verksamheten i huvudsak i enlighet med vad som hittills gällt. Bolaget förbinder sig att ge centralen ställning som en autonom enhet inom bolaget med i huvudsak de arbetsuppgifter som hittills gällt. Utrustningen och driftförnödenheterna vid GIC överläts utan vederlag till bolaget.

Jag vill här inskjuta att utrustningen m.m. inte kan anses representera något ekonomiskt värde av betydelse. Något godkännande av riksdagen att avhända staten denna egendom synes därför inte behöva inhämtas av regeringen.

I samband med bolagets övertagande av huvudmannskapet för GIC den 1 juli 1988 upphör GIC såsom statlig myndighet.

Förklaring om risk för övertalighet enligt de statliga trygghetsreglerna skall lämnas vid GIC. Enligt avtalet erbjuds emellertid alla arbetstagarna vid GIC anställning hos bolaget.

Bolaget övertar statens rättigheter och skyldigheter vad gäller GIC:s hantering av journalhandlingar, produktdeklarationer och andra handlingar inom verksamheten. Bolaget förbinder sig därvid att under minst samma grad av sekretess som för närvarande gäller hantera och lagra de konfidentiella uppgifter, som lämnats eller kommer att lämnas till centralen. Uppgifterna skall endast utnyttjas i centralens informationsverksamhet.

Jag vill i detta sammanhang erinra om den principiella skyldigheten enligt § 32 allmänna arkivstadgan (1961:590) att inom tre månader från myndighetens upphörande överlämna arkivhandlingarna till riksarkivet. De problem som kan uppkomma på grund av detta bör dock kunna lösas genom att kopior av handlingar tas för att utgöra underlag för den fortsatta rådgivningen eller genom att handlingar disponeras genom utlåning från riksarkivet.

Alla inkomster och utgifter för giftinformationsverksamheten som avser tiden före den 1 juli 1988 tillkommer respektive faller på staten.

Avtalet gäller under förbehåll av att det godkänns av regeringen och av styrelsen för Apoteksbolaget AB.

Det ankommer på regeringen att godkänna avtalet för statens del. Regeringen har på min föredragning godkänt avtalet denna dag.

Det är emellertid av största vikt att industrin och handeln även i fortsättningen skall kunna hysa fullständigt förtroende för att uppgifter som lämnas till giftinformationscentralen behandlas konfidentiellt och enbart för sitt syfte, nämligen att ligga till grund för centralens rådgivning i vad avser behandlingen vid eller förebyggandet av förgiftningsfall. Jag anser vidare det viktigt att patientjournaler skall kunna bli tillgängliga för centralens läkare även under apoteksbolagets huvudmannaskap. Som jag ser det erfordras vissa lagstiftningsåtgärder för att uppnå detta.

Mot denna bakgrund kommer jag att i det följande lägga fram vissa förslag om ändring av lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. och av sekretesslagen (1980:100).

3 Tillsyn och tystnadsplikt

Mitt förslag: Personalen inom den särskilda giftinformationsverksamheten hos Apoteksbolaget AB skall vara hälso- och sjukvårdspersonal enligt lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. (tillsynslagen). Det innebär bl.a. att den skall stå under socialstyrelsens tillsyn och ha tystnadsplikt.

Tystnadsplikten skall gälla till skydd för *dels* uppgifter om enskildas hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, *dels* uppgifter om en viss varus tillverkning eller innehåll.

Förhandlingsnämndens förslag: Förhandlingsnämnden hänvisar till att bolaget klart deklarerat att de konfidentiella uppgifter, som har lämnats eller kommer att lämnas till centralen för giftinformationsverksamheten, skall hanteras och lagras under minst samma grad av sekretess som hittills gällt. Någon särskild lagstiftning i ämnet föreslås inte.

Skälen för mitt förslag: Som redan har framgått föreslår jag att huvudmannansvaret för giftinformationsverksamheten vid GIC skall övertas av Apoteksbolaget AB. Personalen hos GIC skall erbjudas anställning i verksamheten hos bolaget. GIC är en myndighet med socialstyrelsen som chefsmyndighet. Apoteksbolaget AB är inte någon myndighet utan ett aktiebolag, även om staten äger ett bestämmande inflytande. Detta föranleder mig att ta upp frågan om tillsyn och tystnadsplikt.

GIC:s verksamhet består främst i att lämna sådana upplysningar till allmänheten och sjukvårdsinrättningar som kan ge ledning för behandlingen av akuta förgiftningsfall eller förebygga sådana.

Som underlag för informationsverksamheten förfogar GIC över en omfattande dokumentation. Bl.a. har GIC samlat in ett stort antal *produktbeskrivningar* från tillverkare och importörer. Årligen tillkommer 5-10 000 nya beskrivningar. De innehåller mycket exakt information som lämnas frivilligt av tillverkarna och importörerna. Dessa uppgifter är sekretesskyddade hos

GIC enligt 8 kap. 12 § sekretesslagen (1980:100). Sekretesskyddet har skapats för att vara en garanti för att uppgifterna inte kommer konkurrenter eller andra obehöriga till del.

GIC samlar också in identifierbara *journaluppgifter från sjukvården* (slutanteckningar om förgiftningsfall). Dessa journaluppgifter är sekretesskyddade både hos sjukvården och GIC enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen.

GIC för vidare *egna anteckningar* vid förfrågningar. Även sådana identifierbara uppgifter är sekretesskyddade enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen.

Dokumentationen och dess bearbetning samt informationsverksamheten handhas inom GIC av läkare och apotekare samt deras biträdespersonal. Detsamma förutsätts för verksamheten när den tas över av Apoteksbolaget AB. Socialstyrelsen är som nämnts för närvarande chefsmyndighet för GIC. Till hälso- och sjukvårdspersonal enligt tillsynslagen hör redan läkare i vårdverksamhet samt apotekare och receptarier, verksamma inom bolagets detaljhandel med läkemedel. Det innebär att de i denna yrkesutövning står under socialstyrelsens tillsyn.

Mot denna bakgrund finner jag det naturligt att ändra tillsynslagen så att den omfattar även personalen inom den särskilda giftinformationsverksamhet som skall bedrivas av Apoteksbolaget AB. Härför talar dessutom förhållandet att denna personal, liksom för närvarande den hos GIC, skall biträda vårdverksamheten inom hälso- och sjukvården med upplysningar.

Eftersom bolaget inte är någon myndighet blir sekretesslagens regler inte tillämpliga på dess blivande giftinformationsverksamhet. För personalen vid giftinformationscentralen kommer emellertid med mitt förslag att gälla den tystnadsplikt som föreskrivs i 6 § tillsynslagen för uppgifter om enskildas hälsotillstånd och andra personliga förhållanden. En skadeprövning enligt sekretesslagen torde ge till resultat att behövliga uppgifter kan lämnas till giftinformationscentralen från hälso- och sjukvården, eftersom uppgifterna åtnjuter samma sekretesskydd där.

Det frivilliga uppgiftslämnandet från industrin och handeln av produktbeskrivningar är en grundval för giftinformationsverksamheten. Bolaget har i avtalet med staten förbundit sig att behandla uppgifterna avskilt och konfidentiellt och endast utnyttja uppgifterna i den särskilda giftinformationsverksamheten. Jag utgår ifrån att det ligger i uppgiftslämnarnas intresse att även fortsättningsvis bistå med produktbeskrivningar. Härigenom kan förgiftningsolyckor förhindras. Jag anser det emellertid befogat att i lag föreskriva tystnadsplikt för personalen till skydd för dessa uppgifter, så att de inte obehörigen får lämnas ut från den särskilda giftinformationsverksamheten, vare sig till verksamhet utanför bolaget eller till annan verksamhet inom bolaget. Det bör ske genom en ny bestämmelse i tillsynslagen. Den kan utformas efter mönster av 8 kap. 12 § sekretesslagen jämförd med 6 § tillsynslagen. I likhet med vad som gäller för dessa sekretess- och tystnadspliktsregler bör den nya tystnadspliktsbestämmelsen gälla framför meddelarfriheten. Därför föreslår jag också en ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

4 Upprättade lagförslag

Prop. 1987/88:161

I enlighet med vad jag nu har anfört har det inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.,

2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslaget under 2. har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

Lagförslagen hör till lagrådets granskningsområde. Med hänsyn till förslagens beskaffenhet anser jag att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

5 Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.

1 §

Till den hälso- och sjukvårdspersonal, som omfattas av tillsynslagen, har hänförts också personalen inom den särskilda giftinformationsverksamhet som skall bedrivas av Apoteksbolaget AB (jfr. den allmänna motiveringen). Det innebär att personalen i sin yrkesutövning ställs under socialstyrelsens tillsyn samt blir underkastad tillsynslagens bestämmelser i övrigt om bl.a. tystnadsplikt och ansvar. Angående den närmare innebörden av tillsynslagens bestämmelser kan hänvisas till främst prop. 1978/79:220 och SoU 1979/80:16.

I fråga om tystnadsplikt gäller 6 och 6 a §§ tillsynslagen samt den nya bestämmelsen i 6 b §.

6 b §

I 8 kap. 12 § första stycket sekretesslagen finns föreskrivet om sekretess i myndighets verksamhet med giftinformation avseende hälso- och sjukvård. Bestämmelsen i sekretesslagen ger skydd åt sådana uppgifter om en varas tillverkning eller innehåll som lämnas till informationscentraler och sjukvårdsinrättningar. Den är avsedd att vara en garanti för att uppgifterna inte kommer konkurrenter eller andra obehöriga till del. Någon ändring i sekretesslagen i denna del föreslås inte utan bestämmelsen kommer alltså att gälla i sådan verksamhet hos myndighet. Uppgifterna blir alltså fortfarande skyddade enligt sekretesslagen hos de allmänna sjukvårdsinrättningar där de utnyttjas i särskilda behandlingssituationer.

Den nya paragrafen, 6 b §, i tillsynslagen är avsedd att ge ett motsvarande skydd för uppgifterna utanför myndighetsområdet, nämligen när de lämnats till den särskilda giftinformationsverksamhet som skall bedrivas av Apoteksbolaget AB.

Den generella avfattningen får till följd att tystnadsplikten kommer att gälla även för annan enskild hälso- och sjukvårdspersonal som får uppgifterna för angivet ändamål.

I likhet med andra tystnadspliktsbestämmelser för enskilda (jfr bl.a. 6 §) har här använts ett obehörighetsrekvisit. Eftersom tystnadspliktsbestämmelsen har motsvarighet i sekretesslagen kan det te sig naturligt att vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet söka viss ledning i bl.a. det skaderekvisit som finns i sekretesslagen. Sådan tolkningshjälp har rekommenderats vid tidigare motsvarande lagstiftningstillfällen (jfr prop. 1979/80:80 s. 46 och prop. 1980/81:28 s. 23). I analogi med vad som gäller enligt sekretesslagen om sekretess mellan olika verksamhetsgrenar inom en myndighet, när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra, bör den föreslagna tystnadsplikten medföra hinder för personalen i den särskilda giftinformationsverksamheten att lämna uppgifter om varors tillverkning eller innehåll till annan verksamhet inom bolaget. Med hänsyn till det nu sagda bör man i sak nå en nära överensstämmelse mellan tystnadsplikten för offentliga funktionärer och enskilda.

Den nya tystnadsplikten är liksom de befintliga i 6 och 6 a §§ tillsynslagen sanktionerade med straffansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. I detta sammanhang kan erinras om att dessutom bolaget i avtalet med staten har åtagit sig att behandla uppgifterna avskilt och konfidentiellt så att de endast utnyttjas i den avsedda giftinformationsverksamheten. En anställd hos bolaget kan alltså drabbas också av sanktioner från bolaget, om han bryter sin tystnadsplikt.

5.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen

(1980:100)

I 16 kap. 1 § punkten 8 har 6 a och 6 b §§ tillsynslagen lagts till uppräknningen av de tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten. Härigenom blir skyddet för uppgifter som lämnats av anmälare m.fl. resp. skyddet för uppgifter om varor som lämnats till giftinformationsverksamhet detsamma inom allmän och enskild verksamhet. Motsvarande bestämmelser i sekretesslagen, 7 kap. 6 § resp. 8 kap. 12 § första stycket, återfinns nämligen i punkten 3. Något skäl att göra saklig skillnad för de två sektorerna i denna del kan inte anses föreligga.

Ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen har föreslagits riksdagen även i prop. 1986/87:151 (lagförslag 4), varvid ändringen har föreslagits träda i kraft den 1 januari 1989. Förevarande ändring föreslås träda i kraft den 1 juli 1988. De föreslagna ändringarna får lämpligen samordnas under riksdagsbehandlingen.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

dels föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.,

2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört i det föregående om överlämnande av huvudmannansvaret för verksamheten vid statens giftinformationscentral till Apoteksbolaget AB. Prop. 1987/88:161

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål som föredraganden har hemställt om.